

Aan

Kandidaten en opleiders van de B-VCA, VOL-VCA en
VIL-VCU diploma's

Van

Bureau SSVV

Datum

Notitie

Onderwerp

Toelichting wijziging VCA eind- en toetster-
men (VCA-ETT 3.0)

Kenmerk

Inleiding

De kandidaten van de VCA-veiligheidsexamens (B-VCA, VOL-VCA en VIL-VCU) zijn afkomstig uit verschillende branches, zoals de bouw, metaal, (petro)chemie, procesindustrie, steigerbouw en industriële schoonmaak. Inmiddels blijkt dat het nodig is de examens beter te laten aansluiten op de behoeften in de verschillende branches. De volgende aandachtspunten worden hierbij genoemd:

- Onderdelen van de huidige inhoud zijn voor bedrijven uit sommige branches niet herkenbaar of lijken minder relevant.
Voorbeeld: Het werken met kolomboomachines, sloopwerkzaamheden of het gebruik van steekflenzen zal niet in alle branches voorkomen tijdens de werkzaamheden. Anders gezegd: iemand uit de schoonmaakbranche zal niet veiliger gaan werken met kennis over specifieke veiligheidsmaatregelen bij een kolomboomachine.
- Onderdelen van de huidige inhoud leiden tot niet aansprekende, theoretische, talige examenvragen.
Voorbeeld: Kennis over de doelstellingen van de V&G-wetgeving of de milieuwetgeving is niet direct toe te passen op de werkvloer. Vragen hierover zijn daardoor theoretisch en sluiten niet aan bij de werkpraktijk van de kandidaat.
- Van sommige taken is het inmiddels gebruikelijk dat er een aanvullende opleiding wordt gedaan voordat deze taak wordt uitgevoerd.
Voorbeeld : Lesstof over spreidingshoek van een hijsketting geeft de kandidaat de suggestie dat hij/zij lasten kan aanslaan of aanpakken met deze kennis zonder aanvullende opleiding. Voor het aanslaan en aanpakken van lasten is vandaag de dag echter een aanvullende opleiding vereist.

Kortom, aanpassing van de huidige examens, gebaseerd op VCA-ETT 2.0, is dus noodzakelijk en wenselijk. Om de genoemde aandachtspunten te adresseren zijn de VCA-ETT 3.0 ontwikkeld. Deze notitie geeft een overzicht van de belangrijkste wijzigingen.

Nadere toelichting brancheneutraal

Uitgangspunt is dat de inhoud van de toetstermen in alle branches herkenbaar en relevant is.

De toetstermen zijn geconcentreerd op het bewustzijn van gevaar en risico's en de noodzakelijke veiligheidskundige acties en maatregelen.

Voorbeeld: Een steekflens om een installatie energievrij te maken is niet voor alle branches relevant. Maar de doelen en werkwijze bij het veiligstellen van een installatie zijn wel voor alle branches relevant.

Nadere toelichting vereiste voorkennis

Uitgangspunt is dat de exameninhoud met name bestaat uit praktische, direct toe te passen en vanuit de beroepspraktijk herkenbare kennis. Dan kunnen alle examenvragen aansluiten op de 'belevingswereld' en de werksituatie van de kandidaten en daarmee wordt het examen praktijkgericht.

Per toetsterm is beoordeeld in hoeverre de inhoud definities, algemene beschrijvingen en theorie betreft. Deze zijn dan als 'Vereiste voorkennis' benoemd. 'Vereiste voorkennis' wordt niet expliciet bevraagd maar deze kennis is wel nodig om tekst en context van examenvragen te begrijpen. De vraag is alleen te beantwoorden als de 'Vereiste voorkennis' ook beheerst wordt.

Voorbeeld: De definitie van begrippen zoals vlampunt en explosiegrenzen vallen onder 'Vereiste voorkennis'. De definitie wordt niet bevraagd in het examen maar deze termen kunnen wel voorkomen in vragen over brand en explosie.

VCA-ETT 3.0: Wijzigingen

Als bijlage een lijst met wijzigingen. Dit overzicht is beperkt tot de wijzigingen in de toetstermen voor basis. Maar deze wijzigingen gelden ook voor VOL-VCA en VIL-VCU.

Het werkblad is als volgt opgebouwd:

VCA-ETT 3.0-Basis			
Hfd. stuk	Ond. werp	ET (TT)	Toelichting op inhoud TT
A Voorbereiden, bespreken en inspecteren van de werkzaamheden			
A.01 Regelgeving en veiligheidsregels			
A.01.01 Nationale veiligheids- en gezondheidswetgeving (A.01.01.01/A.01.01.03/A.01.01.06)			
Toelichting op Toetsterm			
Wijzigingen: een korte beschrijving van de wijzigingen			

In het bovenstaande voorbeeld zijn de volgende rijen zichtbaar:

- A: het hoofdstuk
- A.01: het onderwerp
- A.01.01: de eindterm, met tussenhaakjes vermeld de toetsterm(en) die onder deze eindterm vallen.
- In het grijs een korte toelichting op de inhoud van de toetsterm(en) en een korte beschrijving van de wijzigingen. Van alle voorgestelde wijzigingen is een toelichting opgenomen. Het geheel aan grijze toelichtingen beschrijft dus de voorgestelde verandering van VCA-ETT 2.0 naar VCA-ETT 3.0.

Tot slot

- Per 1 januari 2026 worden de Nederlandstalige VCA examens gebaseerd op de VCA-ETT 3.0. De anderstalige examens volgen zo snel mogelijk daarna in 2026.
- Het examen is niet meer branche afhankelijk. Daarom vervallen de 'Groene-examens' (examens speciaal bedoeld voor de groensector).
- De toetslengte van B-VCA blijft hetzelfde (40 vragen), de toetslengte van VOL-VCA en VIL-VCU zal van 70 naar 60 vragen gaan.

Bijlage: Wijzigingen overzicht

VCA-ETT 3.0-Basis			
Hfd. stuk	Ond. werp	ET (TT)	Toelichting op inhoud TT
A Voorbereiden, bespreken en inspecteren van de werkzaamheden			
A.01 Regelgeving en veiligheidsregels			
A.01.01 Nationale veiligheids- en gezondheidswetgeving (A.01.01.01/A.01.01.03/A.01.01.06)			
De rechten en plichten in relatie tot de veiligheids- en gezondheidswetgeving zijn direct aan het werk gerelateerd en voor alle branches van belang. De overige inhoud van de huidige 3 TT (zoals doelstellingen, definities e.d.) zijn indirect aan het werk gerelateerd.			
Wijzigingen:			
(1) TT A.01.01.01 beperken tot 'Bevoegdheden van de arbeidsinspectie'.			
(2) TT A.01.01.03 beperken tot 'Recht op periodiek gezondheidsonderzoek'.			
(3) 'Vereiste voorkennis': De inhoud van TT A.01.01.06 en de overige inhoud van de bovenstaande 2 TT. (opm: TT A.01.01.06 vervalt hiermee als aparte TT)			
A.01.02 Rechten en verplichtingen van de werkgever, werknemers en leidinggevende (A.01.02.01)			
De algemene rechten en plichten van de werknemer op de werkvloer in het kader van de V&G-wetgeving; generieke kennis die voor alle branches van belang is. Verplichtingen van de werkgever richting werknemer ontbreken.			
Wijzigingen:			
(1) Nieuwe TT: 'Algemene verplichtingen van de werkgever' (afkomstig van VOL TT A.01.02.02), zodat ook Basis weet wat verwacht mag/moet worden van de werkgever.			
A.01.04 Veiligheidsregels en werkvergunningen (A.01.04.02/A.01.04.03/A.01.04.05)			
De huidige TT gaat over 'Werkvergunningen'. Dit is de methode waarmee de afspraken over veilig werk vooral in de petrochemische sector worden gemaakt, maar ook in andere sectoren worden afspraken over veilig werken gemaakt, ook al wordt dat soms anders genoemd.			
Wijzigingen:			
(1) TT A.01.04.02, A.01.04.03 en A.01.04.04 (VOL/VIL) samenvoegen en algemener formuleren; 'Aandachtspunten bij afspraken over veilige werkuitlevering'.			
(2) De huidige concrete uitwerking m.b.t. werkvergunningen omwerken naar een algemenere aanpak: Doel, functie, inhoud en taken/verantwoordelijkheden bij 'Afspraken over veilige werkuitlevering'.			
(3) 'Vereiste voorkennis': Voorbeelden van werkafspraken per branche zoals Werkvergunning (petrochemie), Overleg bij de Uitvoerder (Bouw) e.d.			
(4) TT A.01.04.05 vervalt; Deze TT gaat over begrippen die bij andere TT al benoemd worden.			
A.02 Veilig werken, overleg en inspecties			
A.02.01 Veilig gedrag (A.02.01.01)			
Algemene kenmerken van veilig gedrag en 'Good housekeeping'; generieke kennis die voor alle branches relevant is.			
A.02.03 VGM-overleg en werkplekinspecties (A.02.03.01)			
Huidige TT geeft een globale beschrijving/definitie van VGM-bijeenkomst (Toolbox). De inhoud en verloop van een Toolbox ontbreekt. Het is van belang dat basis-medewerkers dat wel weten; niet in de laatste plaats omdat het een interactieve bijeenkomst moet zijn.			
Wijzigingen:			
(1) TT uitbreiden met 'Kenmerken werkoverleg' en 'Doel, aandachtspunten en onderwerpen Toolbox' (afkomstig van VOL TT A.02.03.02).			
(2) 'Vereiste voorkennis': Kennis over overleg tussen werkgever en werknemersvertegenwoordiging.			
A.03 Preventie			
A.03.01 Preventieve maatregelen (A.03.01.02)			
Een overzicht van algemeen herkenbare (oorzaken van) gevaren en risico's op het werk en de aanpak hiervan; voor alle branches relevant.			
Wijzigingen:			
(1) TT uitbreiden met arbeidshygiënische strategie/preventiehiërarchie (AHS is nu slechts zeer beperkt in B-VCA opgenomen).			
(2) 'Vereiste voorkennis': Definities en voorbeelden van onveilige handelingen en situaties.			
A.03.03 TRA, LMRA, V&G-jaarplan en PvA (A.03.03.01)			
Huidige TT is gericht op de definitie van LMRA en TRA, dus erg theoretisch.			
De TT is herschreven met de gedachte: "De kandidaat weet hoe werkinstructies tot stand komen en hoe hij de operationele risico's op de werkplek kan beheersen".			
Wijzigingen:			
(1) TT uitbreiden met 'Doel en aanpak LMRA' en 'Mogelijke vervolgcacties LMRA'.			
(2) 'Vereiste voorkennis': Definities RIE en TRA en 'Werkinstructies maakt werkgever op basis van RIE en TRA'.			

VCA-ETT 3.0-Basis			
Hfd. stuk	Ond. werp	ET (TT)	Toelichting op inhoud TT
B Uitvoeren van werkzaamheden			
B.01 Werkplek			
B.01.01 Ergonomische werkplek (B.01.01.01)			
Aandachtspunten voor de werkplek m.b.t. geluid, trillingen, berlichting en lichamelijke belasting; voor alle branches relevant.			
B.01.02 Veiligstellen van de werkplek en installatie (B.01.02.01)			
In de huidige TT worden steekflenzen en borging van installatie/apparatuur genoemd. Steekflenzen zijn erg specifiek en voor veel branches niet relevant.			
Wijzigingen:			
(1) Nieuwe inhoud TT: 'Doel en werkwijze veiligstellen van machines, apparatuur, installatie, werkplek.' Bij werkwijze opnemen: Line of fire, energievrij maken, LOTOTO			
(2) 'Vereiste voorkennis': Voorbeelden van veiligstellen zoals steekflenzen, stekker eruit trekken, kraan HD-reiniger dichtdoen e.d.			
B.01.03 Signalering en markering (B.01.03.02/B.01.03.03/B.01.03.04)			
Betekenis van de verschillende signaleringsborden en de verschillende vormen van markering; algemene en relevante kennis omdat iedere branche elk bord kan tegenkomen op een terrein.			
B.02 Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's)			
B.02.01 PBM's (B.02.01.01)			
Overzicht van de eigenschappen en het gebruik van een aantal vaak gebruikte PBM's; voor alle branches relevante kennis.			
Onafhankelijke adembescherming is erg specifiek en alleen te gebruiken na specifieke opleiding. Ook lasbeschermingsmiddelen en valbescherming zijn specifiek en niet relevant voor alle branches en pas te gebruiken na opleiding/instructie.			
Wijzigingen:			
(1) 'Vereiste voorkennis': Toepassing, definities en verplichtingen verstrekter/gebruiker van PBM's.			
(2) 'Vereiste voorkennis': PBM's die alleen na aanvullende opleiding zijn te gebruiken: onafhankelijke adembescherming, lasbeschermingsmiddelen en valbeveiliging			
B.03 Arbeidsmiddelen			
B.03.01 Vaste machines en (aangedreven) handgereedschappen (B.03.01.01/B.03.01.02/B.03.01.03)			
Inhoud van de 3 TT is deels erg algemeen en deels erg specifiek over vaste machines (kolomboormachines, slijpmachines, cirkelzagen), aangedreven handgereedschappen (slijpmachines, cirkelzagen, nietmachines, kettingzagen) en handgereedschappen (hamer, moersleutels, vijlen, schroevendraaiers). Deze machines/handgereedschappen zijn niet voor alle branches relevant.			
Wijzigingen:			
(1) Twee nieuwe TT: Een TT met de algemene eisen en veiligheidsmaatregelen en een TT met nieuwe inhoud: 'Noodzakelijke acties bij (eerste) gebruik van vaste machines/aangedreven handgereedschappen'			
(2) 'Vereiste voorkennis': Huidige vaste machines/aangedreven handgereedschappen (incl. bijbehorende specifieke gevaren) opnemen als voorbeelden.			
(3) Vervalt: Eisen en veiligheidsmaatregelen bij specifieke machines/(aangedreven) handgereedschappen			
B.03.02 Hijswerktuigen, hijs toebehoren en handtakels (B.03.02.01)			
De huidige inhoud is grotendeels erg specifiek, alleen relevant voor personen die opgeleid zijn en zelf (mogen) aanslaan/hijsen. Gevaren en algemene veiligheidsmaatregelen zijn wel voor elke branche relevant omdat iedereen kan werken in de nabijheid van hijswerkzaamheden.			
Wijzigingen:			
(1) TT beperken tot 'Algemene veiligheidsmaatregelen voor het werken in de nabijheid van hijswerkzaamheden' en 'Alleen hijsen met aanvullende opleiding en instructie'.			
(2) 'Vereiste voorkennis': Definities en algemene gevaren hijswerktuigen en hijs toebehoren.			
(3) Vervalt: Specifieke kennis over hijsdocumentatie en hijs toebehoren (om schijn te voorkomen dat je mag hijsen/aanslaan met een VCA diploma).			
B.03.03 Vorkheftrucks en palletwagens (B.03.03.01/B.03.03.02)			
TT over Vorkheftrucks/Palletwagens is erg specifiek. Maar in veel branches kan je in aanraking komen met dergelijke arbeidsmiddelen en dan is het van belang dat je de gevaren/maatregelen (her)kent.			
B.04 Specifieke werkzaamheden en omstandigheden			
B.04.01 Lassen, snijden, en branden (B.04.01.01)			
Erg specifieke werkzaamheden, voor veel branches niet relevant.			
Wijzigingen:			
(1) ET/TT vervalt (zie onderstaand)			
(2) Nieuwe TT met als 'Vereiste voorkennis': 'Lassen, snijden en branden zijn risicovolle taken' waarbij expliciet worden benoemd: 'Gevaren en risico's' en 'Alleen uitvoeren met specifieke deskundigheid, na aanvullende opleiding/instructie' (zie regel 48 en 49).			
B.04.02 Sloopwerkzaamheden (B.04.02.01)			
Erg specifieke werkzaamheden, voor veel branches niet relevant.			
Wijzigingen:			
(1) ET/TT vervalt (zie onderstaand)			
(2) Nieuwe TT met als 'Vereiste voorkennis': 'Slopen is risicovolle taak' waarbij expliciet worden benoemd: 'Gevaren en risico's' en 'Alleen uitvoeren met specifieke deskundigheid, na aanvullende opleiding/instructie' (zie regel 48 en 49).			
B.04.03 Werken bij wand- en vloeropeningen (B.04.03.01)			
Gevaren en veiligheidsmaatregelen bij het werken bij wand- en vloeropeningen; in de meeste branches kan je hiermee te maken krijgen, dus relevant.			
B.04.04 Graafwerkzaamheden en werken bij/in uitgravingen (B.04.04.01)			
Erg specifieke werkzaamheden, voor veel branches niet relevant.			
Wijzigingen:			
(1) ET/TT vervalt (zie onderstaand)			
(2) Nieuwe TT met als 'Vereiste voorkennis': 'Graven is risicovolle taak' waarbij expliciet worden benoemd: 'Gevaren en risico's' en 'Alleen uitvoeren met specifieke deskundigheid, na aanvullende opleiding/instructie' (zie regel 48 en 49).			

VCA-ETT 3.0-Basis			
Hfd. stuk	Ond. werk	ET (TT)	Toelichting op inhoud TT
			Werkwijze, gevaren en risico's bij specifieke werkzaamheden en omstandigheden Wijzigingen: Nieuwe TT met als inhoud: (1) 'Noodzakelijke acties bij (nieuwe) specifieke werkzaamheden en omstandigheden' (2) Voorbeelden van risicovolle taken: Lassen/snijden/branden, sloopwerkzaamheden, graafwerkzaamheden/werken bij uitgravingen en expositiegevaarlijke omgeving (incl. bijbehorende gevaren en noodzaak deze werkzaamheden alleen te verrichten met aanvullende opleiding / instructie)
		B.04.05 Werken op hoogte (B.04.05.01/B.04.05.02)	Regelgeving, gevaren, veiligheidsmaatregelen en materiaal bij het werken op hoogte; voor meeste branches relevant ervan uitgaande dat de meeste branches te maken kunnen krijgen met werken op hoogte. De inhoud mbt hoogwerkers is erg specifiek; bedieners van dergelijk materieel moeten al over getoetste deskundigheid beschikken. Ook een deel van de inhoud over de opbouw van steigers is erg specifiek en alleen relevant voor bevoegde steigerbouwers. Wijzigingen: (1) TT uitbreiden met: 'Noodzakelijke acties bij werken op hoogte' (2) Specifieke regels voor opbouw steigers beperken tot 'alleen toegestaan door bevoegde steigerbouwers', overige regels vervallen (zodat schijn wordt voorkomen dat je dit met een VCA diploma kan/mag) (3) Inhoud m.b.t. hoogwerkers beperken tot: 'Voorbeelden van hoogwerkers en gevaren' en 'Bediening alleen toegestaan met opleiding'. (4) 'Vereiste voorkennis': Voorbeelden van veilige werkplekken op hoogte zoals staande steiger/stelling, rolsteiger, hoogwerker e.d.
		B.04.06 Werken in besloten ruimtes (B.04.06.01)	Gevaren en veiligheidsmaatregelen bij het werken in besloten ruimtes; relevante TT ervan uitgaande dat in de meeste branches situaties denkbaar zijn waarin moet worden gewerkt in besloten ruimtes.
C Beheersen van specifieke gevaren			
		C.01 Gevaarlijke stoffen	
		C.01.01 Gevaarlijke stoffen (C.01.01.01/C.01.01.03/C.01.01.05)	Indeling, gevaren, maatregelen en pictogrammen van gevaarlijke stoffen; algemene en relevante kennis omdat iedere branche met deze stoffen te maken kan krijgen. Een deel is erg theoretisch en algemeen van aard. Wijzigingen: (1) 'Vereiste voorkennis': Kennis m.b.t. reukwaarneming en grenswaarden.
		C.01.02 Specifieke gevaarlijke stoffen (C.01.02.01/C.01.02.03/C.01.02.04)	Werkwijze bij asbestverdachtmateriaal, gevaren organische oplosmiddelen, cyclische verbindingen e.d. en maatregelen hoge/lage zuurstofconcentratie. Inhoud van deze 3 TT is specifiek, maar alle branches kunnen er mee in aanraking komen.
		C.01.03 Lekken en biologische stoffen (C.01.03.01/C.01.03.02)	Lekken erg specifieke (en theoretische) inhoud, voor veel branches niet relevant. Wijzigingen: (1) ET/TT vervalt (zie onderstaand) (2) TT C.01.03.01 (Lekken) opnemen als 'Vereiste voorkennis'. (3) TT C.01.03.02 (Biologische stoffen) opnemen in C.01.02.03, en uitbreiden met 'Werkwijze bij vermoeden van aanwezigheid specifieke gevaarlijke stoffen'.
		C.01.04 Opslag van industriële gascilinders (C.01.04.01)	Erg specifieke inhoud. Misschien niet voor alle branches relevant, maar in petrochemie zeer belangrijk.
		C.02 Elektriciteit en straling	
		C.02.01 Elektriciteit (C.02.01.01/C.02.01.03/C.02.01.04/C.02.01.05)	Gevaren en veiligheidsmaatregelen bij het werken met elektriciteit en bij het gebruik van tijdelijk elektrisch materieel; algemene en relevante kennis omdat in de meeste branches met elektrische apparatuur of tijdelijk elektrisch materieel wordt gewerkt. Een deel van de inhoud is erg theoretisch. Wijzigingen: (1) TT C.02.01.01 en C.02.01.05 vervallen (zie onderstaand) (2) 'Vereiste voorkennis': De algemene kennis over gevaren en ongevalsorzaken van/bij elektriciteit (C.02.01.01/C.02.01.02) en statische elektriciteit (C.02.01.05).
		C.03 Brand en explosie	
		C.03.01 Gevaren brand en explosie (C.03.01.01/C.03.01.02)	Algemene gevaren, begrippen en voorbeelden rondom brand en explosiegevaarlijke omgeving; erg theoretische kennis. Wel van belang voor een beter begrip van brand en explosies. De inhoud m.b.t. explosiemeter betreft heel specifieke kennis, alleen relevant voor specifieke medewerkers die mogen werken in een explosiegevaarlijke omgeving. Wijzigingen: (1) ET/TT C.03.01.01 en C.03.01.02/C.03.01.03 (VOL) vervallen (zie onderstaand) (2) 'Vereiste voorkennis': Inhoud TT C.03.01.01 en 'Explosiemeter' uit C.03.01.02/C.03.01.03 (VOL) (3) 'Explosiegevaarlijke omgeving' uit TT C.03.01.02/C.03.01.03 (VOL) opnemen bij 'Werkwijze, gevaren en risico's bij specifieke werkzaamheden en omstandigheden' (zie regel 48 en 49)
		C.03.02 Blusmiddelen (C.03.02.01)	Soorten en toepassing van blusmiddelen; algemene en relevante kennis omdat elke branches met de verschillende blusmiddelen te maken kan krijgen.
		C.03.03 Handelswijze bij brand (C.03.03.01)	Handelswijze bij een brand; algemene en relevante kennis omdat elke branche met branden in verschillende bedrijfsomgevingen te maken kan krijgen.

VCA-ETT 3.0-Basis			
Hfd. stuk	Ond. werk	ET (TT)	Toelichting op inhoud TT
D Beheersen van incidenten en noodsituaties			
		D.01 Ongevallen	
		D.01.01 Incidenten (D.01.01.01)	
			Handelswijze bij incidenten, algemene en relevante kennis omdat elke branche met incidenten in verschillende bedrijfsomgevingen te maken kan krijgen.
		D.02 Noodsituaties	
		D.02.01 Noodsituaties (D.02.01.02/D.02.01.04)	
			Handelswijze bij alarm en evacuatie; algemene en relevante kennis omdat elke branche in verschillende bedrijfsomgevingen juist moet kunnen handelen bij een noodsituatie